

Challenging Gender Roles for Prevention of Trafficking

A Central Baltic INTERREG IV A Project

A joint project of the Åland Islands Peace Institute and Resource Center for Women "Marta"

Vad är problemet med könsroller?

Ålands fredsinstitut och den lettiska organisationen Marta driver sedan ett år tillbaka ett projekt kallat Utmana könsroller för att motverka sexslaveri. Projektet finansieras av den europeiska regionala utvecklingsfonden och Ålands landskapsregering.

Låter det långsökt att motverka sexslaveri här på Åland? Åland kryllar ju knappast av sexslavar, inte heller är det ett mecka för prostitution och inte köper väl åländska män sex? Det sistnämnda kan säkert ha hänt någon gång, och det förekommer att sexslavar transporteras på färjorna förbi Åland, men det är egentligen inte det som den åländska delen av projektet i första hand siktar in sig på. Istället vill vi diskutera hur ojämställda relationer mellan könen kan leda till våld och hur liknande mönster som finns i relationerna mellan könen här på Åland kan ligga till grund för sexslaveri ute i världen.

Låt oss förklara. Alla har vi väl någon slags uppfattning om vad som är "manligt" och vad som är "kvinnligt". I mansrollen ingår av tradition att man till exempel ska vara tuff, ta för sig, inte gråta och inte prata känslor. Kvinnor betraktas ofta som mer passiva, försiktiga och känsliga. Könsrollerna kan förstås vara bekväma, de ger oss något att förhålla oss till, vi vet lite vad vi kan förvänta oss. Men det finns också en rad problem med könsroller, eller stereotyper om manligt och kvinnligt.

- Stereotyperna kan innebära problem för individer som inte passar in. Killar som inte vill vara tuffa kan bli mobbade och tjejer som sticker upp för mycket kan bli satta på plats.

- Det är problematiskt om den ena stereotypen betraktas som bra och den andra som sämre. Det tycks fortfarande vara så att det oftast är det "manliga" sättet att vara eller göra saker på som anses som "bättre" eller "rätt", medan det "kvinnliga" är liksom irrationellt. En sådan uppfattning kan leda till att tjejer uppmuntras till eller ser sig tvungna att bli mer manliga för att till exempel få löneförhöjning, medan killar kanske inte vågar visa sina "kvinnliga" sidor.

- Ett tredje problem är att stereotyperna kan bli till en mall för hur kvinnor och män förväntas vara, de kan anses ha olika "rättigheter" och förmågor. Till exempel att män har rätt att gå ut med kompisarna när de vill medan kvinnor ska anpassa sig och stanna hemma med barnen. Eller att män inkompetensförklaras när de vill engagera sig i att ta hand om sina barn medan kvinnor antas vara oförmögna att byta däck på bilen.

- Ett fjärde problem är att stereotyperna kan legitimera handlingar som kränker eller skadar en annan person. Som när tjejer blir kallade hora eller utsätts för våldtäkt. Som när vissa män anser sig ha rätt att misshandla sin partner, "knacka bögen" eller sälja kvinnor som sexslavar.

Det vi vill göra i vårt projekt är att ifrågasätta rådande könsroller och ge framförallt ungdomar tillfälle att fundera över när könsroller är bra och när de är begränsande. Vi försöker inte ge de "rätta" svaren, men vill stimulera till diskussion. Ett sätt att göra detta är genom den informationskampanj om jämställdhet som just nu finns tillgänglig på www.peace.ax. Ett annat att ge ungdomar tillfälle att prata om sådana här och andra viktiga frågor i grupp tillsammans med utbildade ledare.

Tjej- och killgrupper finns redan på Åland, men de har inte alltid ett uttalat jämställdhetsperspektiv. Till hösten startar fredsinstitutet åtta nya grupper.

Grupperna är könsuppdelade, killar för sig och tjejer för sig, av den anledningen att det även bland ungdomar finns sådana mönster som gör att killar kanske tar mer plats, medan tjejerna kan tystna inför killarna eller ska vara så tuffa de med att det inte finns plats för diskussion.

Ungdomarna väljer själva teman för träffarna som förutom diskussion och fika också kan innehålla olika aktiviteter. Alla i gruppen har rätt att säga vad de tycker, och får hålla fast vid sina uppfattningar, men de måste lyssna på vad de andra deltagarna har att säga. Att lyssna på vad andra säger är förstås ett grundläggande tecken på respekt. Eftersom deltagarna förbinder sig att inte föra vidare vad andra har sagt skapas en trygg atmosfär där man kan säga vad man tycker utan att behöva vara rädd för konsekvenser.

Gruppträffarna fyller flera syften, man får bland annat lära sig att argumentera, stå för sin åsikt, att hålla förtroenden, vara lojal och att vända och vrida på sina egna värderingar. För att få veta mer om vad medlemmarna i gruppen får ut av träffarna har vi också ett forskarteam som ställer frågor och utvärderar metoden.

Vi tror att tjej- och killgrupperna kan hjälpa ungdomar att lära sig respektera sig själva, personer av samma kön och personer av det andra könet på ett bättre sätt. Vi tror att ökad respekt för det andra könet kan leda till bättre konfliktlösning och beslutsfattande och ökad jämställdhet både i samhället och i människors privata relationer.

I fredsarbete ingår att motverka våld, främja fredlig konfliktlösning på alla plan och stärka individens förmåga till aktivt deltagande i samhället. Därför arbetar fredsinstitutet för jämställdhet och med tjej- och killgrupper.

Susann Simolin
informationsansvarig

För Ålands fredsinstitut 2.9.2010